

DE KORHAAN

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o.

verschijnt 5x per jaar

Redaktie : Henk Hardon
Wim Duurland

Redaktie adres : Menno Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum

Verzending en
ledenadministratie : Bep Dwars-van Achterbergh,
Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Illustraties : Corrie van der Baan

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redaktie.

De redaktie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 1 JULI

INHOUDSOPGAVE

pag. 33	Van de redactie
33 - 35	Programma
35 - 36	Bestuursmededelingen
37	Mutaties ledenbestand
	Gooise Bosuilen slachtoffer van verkeer
38 - 45	Voorjaarsfenologie 1990
46 - 47	Nestkastonderzoek in tuinen en binnen de bebouwde kom
48 - 51	Waterpiepers in het Corversbos
52 - 53	Excursie rond de wallen van Naarden
54	Excursie Amsterdamse Waterleidingplas
55	Natuurgids Het Noordhollands Landschap
	10 Soorten-project van de SVN
55 - 58	Ontvangen Literatuur
58 - 62	Veldwaarnemingen

Met de bedoeling de Milieuklachtentelefoon van de provincie Noord-Holland zoveel mogelijk onder de aandacht van het publiek te brengen is een poster ontwikkeld. Verzocht wordt om indien mogelijk de poster op te hangen op een zichtbare plek voor het publiek.

Indien U behoefte heeft aan meer posters of folders kunt U die bestellen bij de Milieuklachtentelefoon. Telefoonnummer 023-310200.

VAN DE REDAKTIE

OFFICIER IN DE ORDE VAN ORANJE-NASSAU

Ter gelegenheid van Koninginnedag is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau, Professor Dr. K.H.Voous te Huizen, oud-hoogleraar Zoölogie (ornithologie).

Namens de Vogelwerkgroep willen wij ons medelid gaarne van harte geluk wensen met deze onderscheiding.

Door Professor Voous zijn verschillende boeken geschreven, zoals onder meer 'Atlas van de Europese Vogels', 'De Vogels van de Nederlandse Antillen' (waarvan een geheel hernieuwde uitgave verscheen in de Engelse taal: Birds of the Netherlands Antilles), 'Roofvogels en Uilen van Europa' en 'Owls of the Northern Hemisphere'. Ook beschreef hij veertien nieuwe vogelvormen, die hij een Latijnse naam gaf.

(Ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag op 23 juni 1990 heeft de redactie van "Het Vogeljaar" een speciaal nummer aan professor Voous gewijd. Voor belangstellenden is dit speciale nummer nog te bestellen door overmaking van f 5,- op girorekening 964 472 van de Administratie van "Het Vogeljaar" te Delft, onder vermelding van 'gaarne toezending van nummer over prof.Voous, juni 1990'.)

PROGRAMMA

- Zaterdag 11 mei   Ochtend-wandelexcursie Oppad/Kromme Rade, onder leiding van Ron v.d. Brink en Adri Vermeule.
We verzamelen om 6.00 uur aan het begin van het Oppad. U kunt dit bereiken door vanaf de Vreelandseweg de brug over te gaan, richting 's-Graveland, daarna direct weer de eerste brug links over en in de bocht van de Emmaweg begint het Oppad.
Eten en drinken meenemen, maar ook laarzen en eventueel regenkleding.
- Dinsdag 21 mei   Avondwandeling langs het Gooimeer onder leiding van Paul van der Poel.
Verzamelen om 19.00 uur bij 't Roefje op de Huizerpier in Huizen.
- Zaterdag 1 juni   Ochtend-wandelexcursie over de Zuiderheide, o.l.v. Frank van de Weyer.
We verzamelen om 5.00 uur bij het Geologisch museum Hofland te Laren.(tegenover restaurant La Provence).
Brood en drinken meenemen.

- Vrijdag 14 juni Avond-wandelexcursie Bergse Pad-Dammerkade
onder leiding van Inge en Rick van den Akker
We verzamelen om 20.30 uur bij de R.K.Kerk in Ankeveen.
- Zaterdag 7 sept. Ochtend-wandelexcursie Muiderzand-Kromslootpark, o.l.v
Rick en Inge van den Akker.
We verzamelen om 7.00 uur op de parkeerplaats bij het Muiderzand(Flevokant).
Brood en drinken meenemen
- Dinsdag 10 sept. Werk-kontaktavond
- Zondag 22 sept. Dagexcursie Hondsbossche zeevering en de Putten.
Deze excursie staat onder deskundige leiding, van Ron v/d Brink e.a.
We verzamelen om 6.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum, brood en drinken meenemen.
- 4-5-6 okt. Najaarsweekend Vlieland.
Bent U in het voorjaar niet geweest,
Kom dan in 't najaar naar Vlieland gesjeesd!
Want de najaars trek is interessant,
En je krijgt met elkaar een hechtere band!
Ga dus mee, geef U op, schriftelijk bij J.van Velsen,
Dotterbloemln. 39, 3742 ED Baarn.
Telefonisch aanmelden is niet meer mogelijk!
Bij aanmelding Uw naam adres telefoonnummer vermelden, en
of u in het bezit van een auto bent en of u bereid bent
om te rijden.
Tegelijk met Uw aanmelding dient U ook de beraamde kosten
ad f85,- per persoon over te maken op gironm. 2529179 t.n.v.
Peningm. V.W.G.'t Gooi e.o., Slauerhoffstr.6, Weesp, met
vermelding "Najaarsweekend Vlieland".
Opgave (schriftelijk dus) en betaling dienen uitelijk op
1 augustus 1991 binnen te zijn, resp. bij Joke en bij de
peningm., anders is deelname uitgesloten!
Bij onvoldoende aanmeldingen wordt het bedrag verhoogd met
f 15,- per persoon.
Indien U zich heeft opgegeven, maar achteraf onverhoopt niet
kunt deelnemen, dan moeten wij in verband met de dan reeds
gemaakte reserveringen, de overnachtings-en de administratie-
kosten in mindering brengen op het bedrag dat wij aan U
terug betalen.
We kamperen in de kampeerboerderij " 't Westend".
Tijdige aanmelding is dringend gewenst want er is een be-
perkt aantal plaatsen.
Meenemen; Verrekijker, slaapzak, sloop, handdoek, washand,
thermoskannetje (voorzien van Uw naam op de kan en
op de deksel), warme kleding (muts, wanten), regen-
kleding, laarzen en brood voor vrijdagavond en
zaterdagmorgen.
We gaan met de laatste boot heen op vrijdag 4 oktober, en
de laatste boot terug op 6 oktober!
Men dient ruim drie kwartier van te voren aanwezig te zijn
bij de haven van Harlingen. Meld je bij aankomst, dit i.v.m.
de aankoop van kaartjes met de kortingskaart. Bent U te
laat, dan zijn de extra kosten voor het bootkaartje voor Uw
eigen rekening.

U dient zelf voor vervoer naar Harlingen te zorgen.
Elke deelnemer ontvangt een lijst met deelnemers en hun telefoonnummer, zodat U onderling Uw vervoer kunt regelen

Het voorjaars weekend 1992 wordt waarschijnlijk op
10-11-12 april gehouden.

DEELNEMERS AAN DE EXCURSIES WORDT DRINGEND VERZOCHT OM BIJ ALLE
EXCURSIES VOOR DE AANGEGEVEN TIJD AANWEZIG TE ZIJN, ZODAT OP TIJD
VERTROKKEN KAN WORDEN!!

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde
excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld
zijn voor leden en huisgenoot-leden van de vogelwerkgroep.
Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Notulen Algemene Ledenvergadering Vogelwerkgroep Het Gooi
en Omstreken d.d. 21 maart 1991.

Aantal aanwezigen: 51

Afwezig met bericht: D.Heuwekemeijer, J.Harder, R.van Veen,
R.v.d.Akker, R.Hofmeester, N.Dwars.

1. Opening en ingekomen stukken

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom.
Speciaal welkom voor onze ereleden; Mevr.R.Tabois, Dhr.J.
Bos, Dhr.J.van Dijk en dhr.D.A.Jonkers.

Mededelingen: Vogelbescherming is gestart met een huiszwa-
luwenactie. Er is een folder van deze actie aanwezig. Ook
ligt er een formulier m.b.t. een handtekeningactie van de
ANWB.

Ingekomen stukken:

- M.i.v. de zomer 1991 zouden wij voor onze werkavonden
geen gebruik meer kunnen maken van de ruimte van het
Dudok-college in Naarden. Kort geleden hebben wij echter
bericht ontvangen dat ons kontrakt verlengd kan worden.
- Het bestuur heeft een brief ontvangen van een oud-be-
stuurslid die graag met een aantal andere oud-bestuursle-
den iets wil doen voor het komende jubileum. Het program-
ma voor deze dag is nog in bespreking en het bestuur zal
contact opnemen met de desbetreffende persoon.
- De vereniging is lid geworden van de Milieufederatie
Noord-Holland.
- Op 27 en 28 april is er een propagandadag op Groeneveld
waarop de subgroepen zich kunnen profileren. Voor deze
dag wordt nog assistentie gevraagd. Opgave bij Joke van
Velsen.

2.Vaststelling van het verslag van de algemene ledenvergadering d.d. 22 maart 1990

Geen op- of aanmerkingen. Verslag goedgekeurd.

3.Goedkeuring jaarverslagen

- a. Secretaresse : goedgekeurd
- b. Avifauna : goedgekeurd
- c. Excursies : Joke van Velsen merkt op dat de excursie op Groeneveld er nog bij vermeld moet worden. Verslag goedgekeurd.
- d. Cursus : goedgekeurd
- e. Eempolders : goedgekeurd
- f. Gierzwaluwenprojekt: goedgekeurd
- g. Korhaan : goedgekeurd
- h. Propaganda : goedgekeurd
- i. Nestkasten : goedgekeurd
- j. Natuurbescherming: goedgekeurd

4.Bespreking financieel beleid

De penningmeester merkt op dat er een verschil van f0,20 in het financiële jaarverslag zit. Dit verschil zit in de subgroep Nestkasten.

De leden hebben geen aanmerkingen en geen vragen over het verslag.

Dhr.J.van Dijk doet verslag namens de kascommissie. De commissie heeft de kas in orde bevonden en de penningmeester wordt décharge verleend.

De nieuwe kascommissie zal bestaan uit Dhr.J.van Dijk en mevr.B.van Bladeren, reserve dhr.N.Klippel.

5.Bestuursverkiezingen

Er zijn twee vacatures. Voor het secretariaat zijn er geen kandidaten. Dhr.W.J.Hoeffnagel (coördinator subgroep Avifauna) is bereid het secretariaat voorlopig over te nemen. Als opvolger van de NB-consulent heeft zich aangemeld dhr.R.Kloosterman.

Alle herkiesbare bestuursleden worden gekozen en ook de heer Kloosterman wordt gekozen als coördinator van de subgroep Natuurbescherming.

6.Rondvraag

Mevr.A.Schuitema:

Waarom kunnen kinderen geen lid worden van de VWG?

De minimum leeftijd is 18 jaar. Voor jongeren zijn er de jeugdbonden voor natuurstudie. Deze zouden het niet prettig vinden wanneer wij een jongerengroep zouden hebben. Bovendien is er veel kader nodig om dat goed te kunnen leiden. Kinderen praten veel tijdens de excursies. Wij zouden wel eens een aparte excursie voor mensen met kinderen kunnen organiseren.

Mevr.A.Schuitema:

Waarom worden er geen excursies naar het buitenland gehouden b.v. Kraanvogels kijken in Frankrijk.

De VWG houdt zich in eerste instantie bezig met het organiseren van excursies in Nederland. Wij zijn geen reisorganisatie. Mensen die eerder een trip naar b.v. Zweden hebben georganiseerd hebben dat vanuit een particulier initiatief gedaan maar zijn niet geïnteresseerd in jaarlijks terugkerende uitstappen naar het buitenland. Wanneer de leden

behoefte hebben aan een bepaalde tocht kunnen ze dit kenbaar maken bij de subgroep excursies. Deze kan het dan met de excursieleiders bespreken.

7.Sluiting

De voorzitter bedankt de mensen voor hun aanwezigheid en sluit de algemene ledenvergadering.

MUTATIES LEDENBESTAND

Nieuwe leden:

						Tel.:
Mw. A. la Bastide	Willibrorduslaan 79	1216 PA	Hilversum			035-44367
Mw. A.M.Bauw-Blom	Fokker Bleekerstr.21	1403 RX	Bussum			02159-16228
A. van Joolen	Ceintuurbaan 172	1403 AK	Bussum			02159-11510
Mw. H.Larsen	Statenlaan 11	1405 ET	Bussum			02159-37269
F.W. Meurs (huisgen)	Churchillstraat 77	1411 XB	Naarden			02159-45520
J.G.R.Nijman	Eikenweg 22	3741 BS	Baarn			02154-14511
M.A. Roozen (huisgen.)	Marter 29	1273 KD	Huizen			02152-64721
Mw.F.A.v.Schoonewelle	Larenseweg 157 flat 19	1221 CL	Hilversum			035-292705 (kant)
Mw. J.v.d.Schot	Statenlaan 23	1402 EF	Bussum			02159-33255
Mw. A. Speelberg	J.v.Lennepkade 141	1054 ZK	Amsterdam			020-6121977
S. Staps	Eline Verestraat 41	3813 CT	Amersfoort			033-805172
M. Stoffels	Leeuwenlaan 40	1243 KB	's-Graveland			035-63349
Mw. M.L.Vernooy	Geerdinkhof 523	1103 RH	A'dam Z.O.			020-6904306

Adreswijzigingen:

IVN Informatiecentrum	Plant.Middenlaan 26	1018 DD	Amsterdam		
P. Ruiter	Bilderdijklaan 16	3743 NS	Baarn		02154-24140
H. v.d. Velden	Bosdrift 12A	1215 AL	Hilversum		

Bedankt:

J.Verhey, Huizen

GOOISE BOSUILEN SLACHTOFFER VAN VERKEER

Jaap Taapken

Op 3 april 1991 trof ik op de rijksweg bij Laren (de weg van Bussum naar Hoevelaken) een doodgereden Bosuil aan. Kort daarvoor had ik al twee maal in het Gooi gemeend een doodgereden Bosuil te zien liggen, maar toen kon ik niet stoppen met de auto.

Op 11 april 1991 zag ik op de weg van Hilversum naar Baarn, ter hoogte van de Hooge Vuurseweg (dat is bij de afslag naar de Lage Vuursche) mogelijk opnieuw een dode Bosuil op straat liggen.

Op 14 april kon ik dat controleren en toen trof ik op die plek drie doodgereden jonge, reeds duidelijk vliegvlugge, Bosuilen aan. De doodgereden dieren lagen nog geen tien meter van elkaar verwijderd.

Nu vermoed ik dat een oudervogel op die plek overreden is en dat de drie jonge dieren bij het doodgereden dier, dat op straat moet hebben gelegen, zijn gaan bedelen om voedsel. Met het gevolg dat ze allemaal zijn doodgereden. Een tragisch geval, waar een uilenfamilie zo goed als helemaal door het verkeer is uitgemoord. Zoiets zal ongetwijfeld vaker gebeuren dan de keren dat wij dat door toeval ontdekken.

RESULTATEN VOORJAARSFENOLOGIE 1990

Jelle Harder

Voor het eerst sinds lange tijd werd er in 1990 weer een voorjaarsfenologie-onderzoek gehouden. Dit onderzoek richt zich op de terugkomst van onze zomergasten uit hun overwinteringsgebieden. De vraag is steeds: wanneer komen de eerste en op welk tijdstip heeft de soort de ons bekende broedplaatsen weer bezet, met andere woorden: wanneer is deze weer algemeen?

Het aardige van zo'n onderzoek is, dat iedereen er aan mee kan doen en zijn/haar gegevens op een formulier kan invullen. Zelfs gedeeltelijk ingevulde lijsten zijn bruikbaar, men vult slechts die soorten in die men echt herkent. De resultaten van 1990 zijn uitgewerkt tot het hierna volgende verslag. Ter informatie van de lezer is hierin soms verwezen naar de avifauna "Vogels tussen Vecht en Eem", een uitgave van onze vogelwerkgroep. Het onderzoek richtte zich op 32 soorten vogels. Achter elke soortnaam is tussen haakjes vermeld hoeveel waarnemingen er ontvangen zijn van die soort. Vervolgens worden van elke soort alleen de eerste drie waarnemingsdagen genoemd. Indien mogelijk wordt in de bespreking aangegeven wanneer de soort algemeen werd. Ook over het voorkomen in ons werkgebied en de randen daarvan worden hier en daar opmerkingen gemaakt.

Als aardigheid is, voorzover mogelijk, een vergelijking gemaakt met de gegevens van 1990 uit Twente en Den Helder.

1. Purperreiger (10)

14.4 : 1 ex. 't Hol, Kortenhoef	P.Vos, E.de Haan
16.4 : 1 ex. Dammerkade, Ankeveen	L.Hartog
26.4 : 1 ex. Naardermeer	W.Weitjens

Alle waarnemingen kwamen uit of rond het Vechtplassengebied.

2. Zomertaling (10)

16.3 : 1 paar Eempolder Noord	S.H.Poelstra
33.2 : 1 ex. Eempolder Noord	M.van Houten
25.3 : 1 ex. Eempolder Noord	M.van Houten

Uit de Eempolder kwamen in totaal 5 waarnemingen. Voorts meldingen uit de Bickerspolder (Bunschoten), de Egelshoek (3x) en Hollands Ankeveen. Eerste melding Den Helder op 6.5: 2 ex.

3. Grutto (31)

18.2 : 1 ex. Dammerkade, Ankeveen	L.Hartog
18.2 : 1 ex. Eempolder Zuid	M.van Houten
25.2 : 3 ex. Egelshoek, polder Achteraf	VWG-excursi
25.2 : 1 ex. Aetsveldsepolder, Weesp	J.W.van Galen Last

De overige waarnemingen kwamen verspreid over het hele werkgebied van de VWG binnen. Vanaf circa 1 maart waren de aantallen vogels zo sterk gegroeid, dat enkele waarnemers de soort als algemeen aanwezig achtten. (N.B.: nagekomen: 10.2 : 91 ex. Oostermeent, Eempoldertelling). Eerste melding Twente: 24.2, in Den Helder: 4.2.

4. Zwarte Stern (11)

29.4 : 3 ex. Loenerveense Plas	F.H.v.d.Weijer
30.4 : 2 ex. Stichtse Brug, strandje	M.van Houten
1.5 : ca.30 ex. Stichtse Brug	W.Weitjens
1.5 : 9 ex. Muiderzand	W.Weitjens

Voorts Zwarte Sterns op de plassen in Ankeveen, Loosdrecht en op de Vecht bij Weesp. Doorgaans betrof het kleine aantallen vogels. Eerste melding in Twente: 8.5, Den Helder: 21.4.

5. Visdiefje (20)

29.3 : 1 ex. Muiderberg	J.W.van Galen Last
1.4 : 1 ex. Pampushave	J.W.van Galen Last
16.4 : 1 ex. Breukeleveense Plas	J.Terlouw

Vergeleken met de overige waarnemingen waren de eerste twee meldingen erg vroeg. De meeste waarnemers noteerden de soort rond 1 mei. Vrijwel steeds ging het om één exemplaar. Vooral van de Stichtse Brug e.o. kwamen veel gegevens binnen.

Eerste melding Den Helder: 20.3.

6. Tortelduif (2)

10.5 : 5 ex. Kwekerij bij Witte Bergen, Laren	W.Weitjens
12.5 : 1 ex. Bussum	H.Bal-Kok

Het geringe aantal waarnemingen valt direct op. Ook in een aantal geïnventariseerde gebieden werd deze soort in 1990 gemist.

Eerste melding Twente: 16.4.

7. Koekoek (26)

22.4 : 2 ex. Bergse Pad	R.v.d.Brink
25.4 : 1 ex. West Batterij, Muiden	R.v.d.Brink
25.4 : 1 ex. Stichtse Brug	J.W.van Galen Last
27.4 : 1 ex. Muiderberg	W.v.d.Brink

Van deze opvallend te horen soort werden veel waarnemingen genoteerd. De Koekoek is op vele plaatsen in ons werkgebied te horen, waarbij het accent valt op de nattere gebieden. De meeste waarnemers ontdekten de Koekoek rond 1 mei.

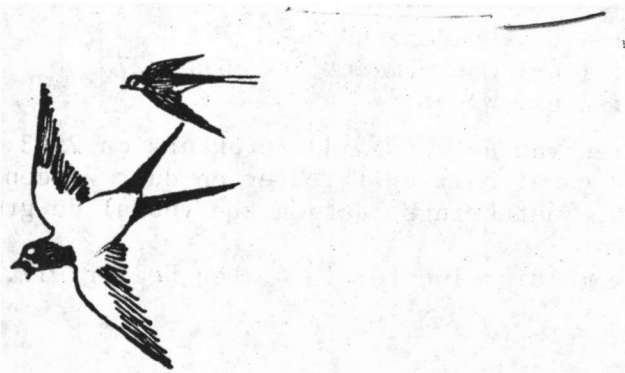
Eerste melding Twente: 13.3, Den Helder: 7.4.

8. Gierzwaluw (35)

25.4 : 25 ex. Hilversum	B. en N.Dwars
27.4 : 1 ex. Stichtse Kade, Ankeveen	L.Hartog
28.4 : 1 ex. Muiden	W.v.d.Brink
28.4 : 6 ex. Weesp	R.Hofmeester
28.4 : ? ex. Huizen	D.A.Jonkers
28.4 : 1 ex. Hilversums Wasmeer	A.Vermeule
28.4 : 2 ex. Bussum	W.Weitjens

Een opvallende stads vogelsoort, die veel mensen aanspreekt. Het hoge aantal meldingen (35) is dan ook niet verwonderlijk. De waarneming van 25.4 betrof wellicht een grote groep Gierzwaluwen die nog op doortrek was. Het aantal waarnemingen na 28.4 liep steeds hoger op. Twee waarnemers noteerden in Hilversum dat in de tweede week van mei deze vogelsoort als algemeen te beschouwen was. Een snelle vulling van de broedgebieden derhalve.

Eerste melding in Twente: 25.4, in Den Helder: 25.4.

9. Boerenzwaluw (37)

10.3 : 2 ex. Muiden	W.v.d.Brink
13.3 : 1 ex. Laarder Wasmear	B. en N.Dwars
14.3 : 2 ex. Muiden	W.v.d.Brink
24.3 : 1 ex. telpost Corversbos	J.Terlouw

Uit de reeks binnengekomen waarnemingen is te concluderen dat velen jaarlijks met genoegen uitzien naar de eerste zwaluw. In de waarnemingen valt het op dat er eerst een aantal vroege uitschieters zijn. De meeste waarnemers zien vanaf circa half april hun eerste Boerenzwaluw. Algemeen is de soort vanaf de eerste à tweede week van mei. De waarnemingsplaatsen zijn verspreid over het hele gebied tussen Vecht en Eem. Eerste melding Twente: 24.3, Den Helder 30.3.

10. Huiszwaluw (21)

21.4 : 1 ex. Bickerspolder, Eemdijk	R.A.Kole
23.4 : 1 ex. Weesp	J.W.van Galen Last
25.4 : 1 ex. Noordpolder, Muiden	J.W.van Galen Last

Duidelijk is dat de Huiszwaluw later arriveert dan de Boerenzwaluw, Vanaf begin mei wordt deze soort algemeen. De waarnemingsmeldingen komen veelal uit de woonplaatsen, Laarder Wasmear, Eempolder en Oostermeent. Eerste melding Twente: 15.4, Den Helder: 23.3.

11. Oeverzwaluw (3)

8.5 : 4-5 ex. Muiderberg	F.Parmentier
11.5 : ? ex. Muiderberg	F.Bongers
15.5 : 9 ex. Muiderberg	J.Harder

De waarnemingen hebben alle betrekking op een broedkolonie nabij de A1/A6 Landelijk is de stand al hard achteruit gegaan, het ontbreken van andere waarnemingen illustreert dat eens te meer. Eerste melding Twente: 15.4.

12. Boompieper (15)

3.4 : 1 ex. Bussummerheide	C.Rosier
13.4 : 1 ex. Zuiderheide	N.Dwars, A.Vermeule
18.4 : 1 ex. Tafelbergheide	S.H.Poelstra

De eerste waarneming schiet er enigszins uit. Na half april verschijnen de Boompiepers vooral op de heidevelden en hier en daar bij grotere open plekken in een bosgebied zoals Heidebloem, Hilversums Wasmear, Drakenburgh, Dassenbos, Corversbos en Warandeborgen. Poelstra meldt de Boompieper vanaf de derde aprilweek algemeen. Eerste waarneming Twente: 14.4, Den Helder: 7.5,

13. Gele Kwikstaart (21)

25.3 : 4 ex. Muiderzand	L.Hartog
13.4 : 1 ex. Oostermeent, nabij de A27	H.Hoefkens
14.4 : 1 ex. Weesp	R.v.d.Brink

Afgezien van de vroege doortrekkers op 25.3 begon de trek merkbaar te worden vanaf half april. Hier en daar werden dan ook kleine groepjes gezien. Waarnemingsplaatsen zijn vooral de grote weidegebieden en de Gooimeerkust. Eerste melding Twente: 13.4, Den Helder: 17.3.

14. Tapuit (21)

11.4 : 1 ex. Muiden	W.v.d.Brink
11.4 : 1 ex. Weesp	W.v.d.Brink
17.4 : 1 ex. Keverdijk	R.v.d.Brink
18.4 : 5 ex. Oostermeent	M.van Houten

De eerste Tapuiten zijn gezien in de noordrand van het Gooi. Eind april en begin mei werden ook de heidevelden opgezocht. De aantallen kunnen dan ook wat groter worden. Op 4 en 5 mei was er sprake van een sterke doortrek van Tapuiten. Ter illustratie de volgende waarnemingen:
Westerheide: 2.5: 4 ex., 3.5: 6 ex., 4.5: 14 ex.;
Zuiderheide: 30.4: 2 ex., 4.5: 27 ex.;
Corversbos: 5.5: 4 ex. op akker;
Egelshoek: 5.5: 9 ex.;
Eempolder: 5.5: circa 85 ex.(uit alle drie telgebieden samen).
Eerste melding Twente: 4.4, Den Helder: 17.3.

15. Gekraagde Roodstaart (16)

22.3 : 1 ex. Bussum	W.v.d.Brink
9.4 : 1 ex. Palmkazerne, Bussum	W.v.d.Brink
19.4 : 2 ex. Hilversum	S.H.Poelstra

Hoewel deze vogelsoort ook in het Vechtplassengebied broedt werden eerste en tweede waarnemingen alleen vanuit het Gooi gemeld. Volgens de avifauna zijn de meeste Gekraagde Roodstaarten half april al in hun broedgebied. In het Laarder Wasmeer was dat in 1990 circa 5 mei.
Eerste melding Twente: 5.4, Den Helder 25.3.

16. Zwarte Roodstaart (15)

10.3 : 1 ex. Huizer Pier	W.Weitjens
14.3 : 1 ex. Hilversum, terrein fa. Slagt	W.Weitjens
18.3 : 1 ex. Muiden	R.Hofmeester

In de avifauna van Vogels tussen Vecht en Eem wordt als vroegst bekende datum 17 maart genoemd. De hierboven genoemde data zijn dus alle zeer vroeg. De overige ontvangen gegevens sluiten hier ook gewoon op aan. Er is niet een bepaalde piek in te ontdekken. Wel komen de meeste waarnemingen uit april.
Eerste melding Twente: 17.3.

17. Nachtegaal (3)

3.5 : 1 ex. Naarderbos	S.H.Poelstra
9.5 : Kortenhoefsedijk 1 ex.	F.van Klaveren, Y.Bosman
14.5 : Naarderbos 1 ex.	C.Rosier

Slechts drie waarnemingen konden worden genoteerd. De soort is dan ook een zeer schaarse broedvogel en doortrekker in klein aantal in ons werkgebied. De meeste eerste waarnemingen concentreren zich rond de eerste week van mei. In hoeverre de Nachtegaal broedvogel is geweest in het Naarderbos in 1990 is niet bekend.
Eerste melding Twente: 30.4, Den Helder: 25.4.

18. Snor (6)

16.4 : 1 ex. Bergse Pad, Ankeveen	C.Rosier
28.4 : 3 ex. Kromme Rade	W.Weitjens
29.4 : 1 ex. Dammerkade, Ankeveen	R.Hofmeester

De overige drie waarnemingen kwamen van het Moleneind in Kortenhoef (1x) en de Dammerkade in Ankeveen (2x). Ankeveen en Kortenhoef waren derhalve de waarnemingsplekken. Van de Gooimeerkust kwamen geen waarnemingen.

19. Grote Karekiet (5)

5.5 : 3 ex. Horndijk, Loosdrecht	A.Vermeule
7.5 : 2 ex. Horndijk, Loosdrecht	W.Duurland
9.5 : 1 ex. Kortenhoefsedijk	F.van Klaveren, Y.Bosman
10.5 : 1 ex. Horndijk, Loosdrecht	W.Weitjens
15.5 : 2 ex. Stille Plas, Loosdrecht	B. en N.Dwars

Gezien het geringe aantal waarnemingen zijn ze hier alle genoemd.
De Horndijk in Loosdrecht was duidelijk een favoriete plek.

20. Kleine Karekiet (19)

16.4 : 1 ex. Eendenkooi, Breukeleveense Plas	J.Terlouw
25.4 : 1 ex. 't Hol, Kortenhoef	A.Vermeule
29.4 : 1 ex. West Batterij, Muiden	W.v.d.Brink
29.4 : meerdere, Dammerkade, Ankeveen	R.Hofmeester

Vanaf half april was de Kleine Karekiet weer te horen. De meeste waarnemers ontdekten de soort vanaf begin mei. In het Laarder Wasmeer werd op 26 mei de Karekiet als algemeen voorkomend beschouwd. Alle bekende broedplaatsen waren toen bezet.

Eerste melding Twente: 9.5, Den Helder: 9.4.

21. Bosrietzanger (6)

29.4 : 1 ex. Dammerkade, Ankeveen	R.Hofmeester
3.5 : 1 ex. Muiderberg	S.H.Poelstra
3.5 : 1 ex. Kromme Rade	W.Weitjens
4.5 : 1 ex. Kromme Goog	W.Weitjens

De Bosrietzanger verschijnt altijd later dan de Kleine Karekiet en dat is aan deze meldingen ook te zien. De overige twee waarnemingen kwamen van de Eempolder Noord en de Egelshoek. Het aantal waarnemingen komt mij laag voor.

Eerste melding Twente: 29.4, Den Helder: 5.5.

22. Rietzanger (19)

14.4 : 1 ex. 't Hol, Kortenhoef	P.Vos, E.de Haan
22.4 : 1 ex. Bergse Pad, Ankeveen	R.v.d.Brink, F.v.d.Weijer
22.4 : 8 ex. Kromme Rade	F.van Klaveren, Y.Bosman
24.4 : 1 ex. Laarder Wasmeer	F.H.v.d.Weijer

De helft van de eerste waarnemingen werd gedaan in de laatste twee weken van april. De andere tot circa half mei. Verspreid over het hele werkgebied werd de Rietzanger aangetroffen.

Eerste melding Den Helder: 7.4.

23. Spotvogel (7)

3.5 : 1 ex. Moleneind, Kortenhoef	W.Weitjens
4.5 : 1 ex. Blaricum	E.Frater Smid
6.5 : 1 ex. Naarderbos	F.H.v.d.Weijer

Alle waarnemingen werden gedaan in de eerste twee weken van mei. Op 14 mei meldden F.van Klaveren en Y.Bosman over de Spotvogel: "overall".

24. Zwartkop (28)

-43-

31.3 : 1 ex. Huizen	S.H.Poelstra
1.4 : 1 ex. Magdalenabos, Huizen	D.A.Jonkers
2.4 : 2 ex. Kromme Rade	F.van Klaveren, Y.Bosman
2.4 : 1 ex. Bussum	W.Weitjens

Van de Zwartkop is bekend dat deze in zeer geringe aantallen kunnen overwinteren. Ondanks de voorgaande zachte winter dus hier geen extra vroege waarnemingen. Volgens 'Vogels tussen Vecht en Eem' is de gemiddelde aankomstdatum 21 april. Voor 1990 geven diverse waarnemers aan dat tussen circa 15 en 21 april de soort al als algemeen te beschouwen was.

Eerste melding Twente: 30.3, Den Helder: 5.4

25. Tuinfluitier (18)

1.4 : 1 ex. Blaricum	E.Frater Smid
4.4 : 1 ex. Blaricum	E.Frater Smid
21.4 : 1 ex. Oppad	W.Duurland
25.4 : 1 ex. Moleneind, Kortenhoef	A.Vermeule

De eerste twee data betroffen mogelijk dezelfde vogel. De terugkeer van deze soort is voornamelijk vanaf half april tot begin mei. In 1990 waren van de 18 eerste data er slechts zes uit april en 12 uit begin mei. Kennelijk arriveerde de Tuinfluitier wat later dan gewoonlijk. Overigens kwamen van deze soort de waarnemingen meer uit de wat vochtiger gebieden dan bij de Zwartkop.

Eerste melding Twente: 22.4, Den Helder: 13.4.

26. Grasmus (6)

3.5 : 1 ex. Muiderberg	S.H.Poelstra
5.5 : 2 ex. Valse Bosjes, Eemnes	S.H.Poelstra
5.5 : 1 ex. Laarder Wasmeer	J.Harder
6.5 : 1 ex. Hollandse Brug	R.v.d.Brink, F.v.d.Weijer

Slechts zes waarnemingen geven wel aan dat de Grasmus op veel plaatsen nog steeds ontbreekt. De overige twee plekken waren Naarderbos en Tienhovens kanaal. Alle gebieden hebben gemeen dat ze in een vochtige omgeving liggen. De in de Avifauna genoemde gemiddelde terugkeerdatum van 4 mei klopt ook aardig met 1990.

Eerstemelding Twente: 27.4, Den Helder: 11.3.

27. Braamsluiper (13)

19.4 : 1 ex. Landgoed Spanderswoud	C.Rosier
21.4 : 1 ex. Naarderbos	C.Rosier
21.4 : 1 ex. Eemnes	D.A.Jonkers
29.4 : 2 ex. Dammerkade, Ankeveen	R.Hofmeester

Volgens de Avifauna kan de Braamsluiper in de regel tussen 17 en 22 april worden verwacht in ons werkgebied. In 1990 was dat ook zo. Na deze aankomst liep de trek door tot circa half mei.

Eerste melding Twente: 9.4, Den Helder: 21.4

28. Fitis (40)

8.3 : 1 ex. Eendenkooi, Breukeleveense Plas	J.Terlouw
18.3 : 1 ex. Muiden	R.Hofmeester
18.3 : 1 ex. Naarden	N.A.Klippel
20.3 : 3 ex. Ankeveen	F.van Klaveren, Y.Bosman
20.3 : 1 ex. Bussummerheide	C.Rosier

Vrijwel alle waarnemers hadden deze soort (en ook de volgende) ingevuld op hun lijst. Hierdoor ontstaat natuurlijk een duidelijker beeld. Hieruit valt op te maken dat de Fitis zich in allerlei biotopen thuis voelt. De natte moerasgebieden en de droge randen van de heidevelden. Heel voorzichtig kan wellicht uit de beschikbare gegevens de conclusie getrokken worden dat

in 1990 de Fitis in de nattere gebieden vanaf de tweede week van april algemeen voorkwam. In de droge delen van ons werkgebied was dat mogelijk een week later.

De avifauna 'Vogels tussen Vecht en Eem' vermeldt als vroegst bekende aankomstdatum 11 maart 1961.

Eerste melding Twente: 18.3, Den Helder: 23.2.

29. Tjiftjaf (28)

18.2 : 1 ex. Huizen	S.H.Poelstra
24.2 : 1 ex. Stichtse Kade, Ankeveen	L.Hartog
25.2 : 2 ex. Einde-Gooi/Egelshoek	VWG-excursie

Ook de Tjiftjaf is zeer goed gespreid over het werkgebied van de VWG. Op onder andere de heidevelden is deze soort minder vertegenwoordigd dan de Fitis. Uit de eerste aankomstdata is dat ook goed op te maken. De Avifauna vermeldt als vroegste waarnemingsdatum 2 maart 1975. De hierboven vermelde waarnemingen betekenen dus een nieuw record.

Omdat alle andere ontvangen waarnemingen aansluiten bij de genoemde; konden vijf waarnemers aangeven dat volgens hen de Tjiftjaf algemeen geworden was vanaf circa half maart. Dat is vrij vroeg te noemen voor ons gebied.

Eerste melding Twente: 24.5 (?J.Harder), Den Helder: de gehele winter door waargenomen.

30. Fluiter (16)

1.5 : 1 ex. Blaricum	E.Frater Smid
1.5 : 1 ex. Huizen	S.H.Poelstra
1.5 : 1 ex. Spanderswoud	C.Rosier
1.5 : 1 ex. Larenberg, Laren	F.H.v.d.Weijer
2.5 : 1 ex. Blaricum	E.Frater Smid
3.5 : 2 ex. Larenberg, Laren	F.H.v.d.Weijer

Hoewel Fluïters al vanaf half april kunnen doortrekken werden in 1990 alle waarnemingen gedaan tussen 1 en 13 mei. Opvallend is, dat er op 1 mei verschillende eerste waarnemingen waren.

Eerste melding Twente: 30.4, Den Helder: 2.5.

31. Bonte Vliegenvanger (21)

19.4 : 1 ex. Landgoed Spanderswoud	W.J.Bindt, C.Rosier
22.4 : 1 ex. Huizen	S.H.Poelstra
23.4 : 1 ex. Juliana-oord, Laren	F.H.v.d.Weijer

Behalve dat Bonte Vliegenvangers vooral op landgoederen en dergelijke worden aangetroffen, zijn er ook uit de woonplaatsen waarnemingen. De relatie met nestkasten is uit deze gegevens uiteraard niet te halen. Eerste melding Twente: 18.4, Den Helder: 2.5.

32. Wielewaal (2)

22.4 : 1 ex. Naardermeer	R.Hofmeester
27.5 : 1 ex. Laarder Wasmeer	J.Harder

Slechts twee eerste waarnemingen werden gemeld. De Avifauna vermeldt het aankomen vanaf eind april tot eind mei. De vroegst vermelde datum is 21 april 1964.

Eerste waarneming Twente: 30.4.

Het bovenstaande overzicht was alleen te maken dank zij de 26 waarnemers die samen 24 fenologielijsten inleverden. Een goede start! De namen van al die waarnemers heeft U kunnen lezen achter de waarnemingen. Het is in dit verband aardig om te melden dat alle inzenders minimaal één keer een waarneming deden die bij een vogelsoort in de 'top drie' belandde. Hieruit blijkt weer dat iedereen mee kan doen aan fenologie-onderzoek.

Alle lijsten samen waren goed voor 541 waarnemingen (!) van vroeg terugkerende zomervogels. De vogel met de meeste "stemmen" was de Fitis (40), direct gevolgd door Tjiftjaf (38), Boerenzwaluw (37) en misschien niet eens zo verrassend de Gierzwaluw (35). Zeer laag scoorden Tortelduif en Wielewaal met elk twee waarnemingen en Oeverzwaluw en Nachtegaal met drie waarnemingen. Op sommige fenologielijsten noteerden enkele waarnemers ook nog andere vogelsoorten zoals Boomleeuwerik, Tureluur, Lepelaar, Roodborsttapuit, Boomvalk en Sprinkhaanrietzanger. Deze "losse" waarnemingen moet U uiteraard blijven noteren maar kunnen beter wel op waarnemingskaartjes worden gezet.

Wat kunnen we nu nog verder opmerken over deze fenologie-waarnemingen? Kijken we naar de woonplaatsen van de waarnemers dan is een redelijke spreiding over ons werkgebied te zien. Wel is het zo dat uit het Vechtplassengebied minder waarnemers komen dan uit het Gooi. De relatie met ons ledenbestand zal hier wel duidelijk zijn. De door alle waarnemers bezochte gebieden vertonen een wat betere en gelijkmatiger spreiding en dat is belangrijker. Veel vogelaars kunnen hun hobby met name in het weekend uitoefenen. Maar ook door de week wordt er steeds meer naar vogels gekeken. In het tabelletje zijn de eerste drie waarnemingen gezet, daarachter hoeveel procent hiervan in twee dagen weekend werd waargenomen en hoeveel procent in vijf dagen door de week.

Waarneming	Weekend (%)	Door de week (%)
Eerste	53	47
Tweede	38	62
Derde	38	62

Gezien het totale aantal dagen per week lijkt de verdeling over de tweede en de derde waarneming bij 'weekend' en 'door-de-weekse' vogelaars heel verklaarbaar (resp. 38% en 62%). In het weekend nemen de activiteiten van veel collega-vogelaars nog altijd toe en zien we een stevige "concurrentie" met de door-de-weekse mensen. Resultaat is dat tot op heden in het weekend nog altijd de meeste eerste waarnemingen worden gedaan.

Tot slot wil ik nog opmerken dat het mij opviel dat in de avifauna "Vogels tussen Vecht en Eem" bij veel vogels informatie ontbreekt over de eerste aankomstdatum (en dat geldt ook voor de najaarstrek). Laten we hopen dat deze opmerking en het verslag van 1990 voldoende inspiratie geven om ook in 1991 weer mee te doen aan het fenologie-onderzoek.

Literatuur:

- Geldermans, F. 1990. Vroege Vogels 1990. De Steenloper 8 (46):10-11.
Kuik B.van. 1990. Fenologie 1990. Ficedula 19(3):87.
Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem.

NESTKASTONDERZOEK IN TUINEN EN BINNEN DE BEBOUWDE KOM

Subgroep Nestkasten
Dick A. Jonkers

In het Gooi wordt al tientallen jaren aan nestkastonderzoek gedaan. Van de controles verschijnen jaarlijks verslagen. De gegevens daarvoor worden verzameld in terreinen met bos, die over het hele gebied verspreid liggen. In elk gebied hangen minstens enkele tientallen kasten. Van nestkasten in tuinen en binnen de bebouwde kommen weten we helemaal niets. Beginnen de mezen daar vroeger met nestelen, leggen zij eerder eieren, vliegen er meer jongen uit, zijn er vervolglegseisels? Kortom, vragen te over. De subgroep Nestkasten wil proberen individuele leden in te schakelen om een antwoord te krijgen op deze en andere vragen. Een onderzoek, waaraan ieder lid kan meewerken dat een nestkast in de tuin of aan huis heeft hangen. De tijdinvestering is minimaal. Het zou prettig zijn als zoveel mogelijk leden meedoen. Kennis hoeft geen beperkende factor te zijn, want men kan vanuit huis zien welke vogelsoort de nestkast in gaat.

Instructies:

- Gebruik voor het invullen het formulier dat is afgedrukt. Copieer het of leg het bij de hand.
- Vul het direkt na elke controle in (zie voorbeeld)
- Begin met de controle meteen nadat U deze oproep hebt gelezen.
- Haal nooit de vogel van het nest, maar kom desnoods enkele keren terug of let op wanneer hij uit de kast vliegt.
- Noteer precies wat U ziet in het nest, bijv. drie eieren, of acht eieren waarvan 1 kapot, of acht jongen, etc.
- Gebruik bij een tweede broedsel een nieuw formulier of noteer de gegevens achterop het eerste formulier.
- Stuur de gegevens voor

1 juli 1991 op naar:

Subgroep Nestkasten
Dick A. Jonkers
Juffersland 16
3956 TT Leersum

SOVON in samenwerking met het
Biogeografisch Informatie Centrum

Voorbeeld

NEST(KAST)KAART
(inclusief kerkuilen)

De nestkaart is bestemd voor het doorgeven van een broedgeval. Aanwijzingen voor het invullen zijn vermeld in de "Handleiding nestkaartenproject". Ingevulde kaart direct na het broedseizoen verzenden naar coördinator.

A. Waarnemer/Groep: <i>D. Verwaerd Brugt, Laren</i>		B. Vogelsoort: <i>Koolmees</i>	
C. Plaatsaanduiding: <i>De Brugt Laren</i>		D. Volgnummer (niet invullen)	
E. Jaar <i>1991</i>	De punten F t/m I alleen invullen indien bekend		I. Nest(kast) nummer <i>1</i>
F. Code waarnemer/groep	G. Code vogelsoort (leuningcode)	H. Plaatsbepaling atlasblok kaart 5 x 5 km blok km blok	
J. Broedplaats controle gegevens			
controle data		aantal	niet invullen
dag	maand	eieren jongen	eventuele nadere bijzonderheden
<i>08</i>	<i>04</i>	<i>6</i>	
<i>15</i>	<i>04</i>	<i>10</i>	
<i>25</i>	<i>04</i>	<i>09</i>	
<i>05</i>	<i>05</i>	<i>09</i>	
<i>19</i>	<i>05</i>	<i>06</i>	<i>3 jongen dood</i>
<i>25</i>	<i>05</i>		<i>uitgevlagen</i>

In de Korhaan zal, als er gegevens binnenkomen, een verslagje worden gepubliceerd. Meedoen dus!

NEST(KAST)KAART (inclusief kerkuilen)

SOVON in samenwerking met het
Biogeografisch Informatie Centrum

De nestkaart is bestemd voor het doorgeven van een broedgeval.
Aanwijzingen voor het invullen zijn vermeld in de "Handleiding nestkaartenproject".
Ingevulde kaart direct na het broedseizoen verzenden naar coördinator.

A. Waarnemer/Groep:		B. Vogelsoort:	
C. Plaatsaanduiding:		D. Volgnummer (niet invullen)	
De punten F t/m I alleen invullen indien bekend			
E. Jaar	F. Code waarnemer/groep	G. Code vogelsoort (leuningcode)	H. Plaatsbepaling atlasblok kaart 5 x 5 blok km blok
I. Nestnummer	I. Nest(kast)nummer		
J. Broedplaats controle gegevens			
controle data	aantal	niet invullen	
dag	ieren	jongen	eventuele nadere bijzonderheden

Onderstaande gegevens invullen indien zij niet eerder zijn verstrekt dan wel gewijzigd.

K. Terreinbeschrijving (Habitat)

1. Verdeel acht punten over de onderstaande negen biotopen. Ieder punt is plus minus een achtste (1/8) van het oppervlakte rond het nest. Kleinere elementen met een plus teken (+) aangeven.
Voor soorten t/m spreuwgrootte is de straal 50 meter, voor grotere soorten is de straal 500 meter (Zie de handleiding)

loof- bomen	naald bomen	droog en open	nat. en open	akker- land	gras- land	be- bouwing	water
-------------	-------------	---------------	--------------	-------------	------------	-------------	-------

2. Nadere terreinbeschrijving - Oecocode (niet verplicht)

L. Nest(kast) gegevens

1. Nest in/op/aan:	1 = grond	3 = boom of struik	4 = paal	code
	2 = kruiden of grassen	4 = paal		
2. Afstand onderzijde nest(kast) tot de grond (maaiveld)	in meters			
3. Type nest:	1 = nest (natuurlijk)	3 = kunstnest	5 = anders	code
	2 = holte (natuurlijk)	4 = nestkast		
4. Nest of holte is niet door huidige bewoner(s) gemaakt, maar door:	niet invullen			
5. Standaard nestkasttype (indien niet bekend dan punt 7 invullen)	num- mer			
6. Materiaal nestkast:	1 = hout	2 = houtbeton	3 = kunststof	4 = anders
7. Nestkast- of holtekenmerk	code			

M. Specificatie gegevens over kerkuilbroedgevallen in gebouwen

1. Aard van het gebouw:	1 = Kerktoeren	4 = Schuur bij boerderij	7 = Kasteel	code
	2 = Kerkzolder	5 = Veldschuur	8 = Molen	
	3 = Boerderij	6 = Woonhuis	9 = Ander gebouw	
2. Aard van de broedplaats:	code			
	1 = Broedkast in gebouw	4 = Kast met insluippijp		
	2 = Broedkast tegen buitenzijde van gebouw	5 = Broedgelegenheid achter uilenbord		
	3 = Kast zonder insluippijp	6 = Nest op vloer van zolder of gewelf		
3. Overige gegevens:	code			
	1 = Geen verse prooi aanwezig	4 = Alleen meer dan enkele maanden oude braakballen aanwezig		
	2 = Wel verse prooi aanwezig (toelichten bij punt M)	5 = Verse braakballen aanwezig		
	3 = Geen braakballen aanwezig	6 = Braakballen deels verzameld		

N. Nadere bijzonderheden:

NB. De achterkant van de nest(kast)kaart alleen invullen indien de gevraagde gegevens (punten K t/m N) nog niet eerder zijn verstrekt dan wel gewijzigd.

WAARNEMINGEN EN RINGVANGSTEN VAN WATERPIEPERS
(*Anthus spinoletta*) IN HET CORVERSBOS

Dick A. Jonkers

Binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep is de Waterpieper altijd een soort geweest die niet ieder jaar voorkwam. De laatste jaren lijkt daar verandering in te komen. Tot de jaren zeventig werd de soort incidenteel gesignaleerd. Daarna nam het aantal waarnemingen toe, waarbij rond slaapplaatsen soms vele tientallen exemplaren werden waargenomen (Jonkers et al. 1987). De soort wordt de laatste decennia steeds meer gesignaleerd. De plaatsen waar hij geregeld wordt waargenomen hangen nauw samen met de plaatsen waar veldwaarnemers voorkomen die de soort goed kennen (SOVON 1987). Het grootste deel van de Waterpiepers werd gezien op slijkige of zandige oevers uit de omgeving van randmeren en de Vechtplassen. De nadruk wat het aantal waarnemingen en exemplaren betrof lag op de periode januari-april.

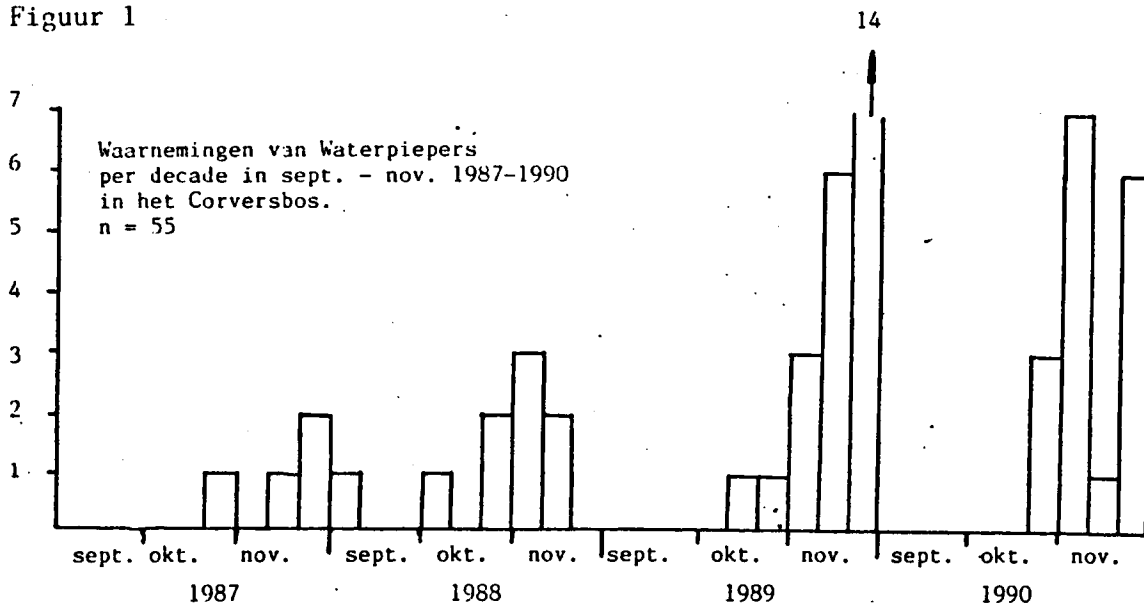
Telpost Corversbos

Sinds 1987 is er een trektelpost in het Corversbos bij Hilversum, waar elke woensdag en zaterdag van juli tot einde november vanaf een half uur vóór zonsopkomst tot 4½ uur daarna wordt geteld. Deze post ligt aan de zuidrand van de landgoederen, vrijwel op de overgang van het Gooi naar het Vechtplassengebied, niet ver van de bebouwing van Hilversum. De plaats waar wordt waargenomen ligt temidden van enkele akkers, omsloten door de landgoedbossen. Op de akkers worden granen, aardappels, boekweit en mais geteeld. Behalve de boekweit zijn of worden deze teelten in de trektijd geoogst. Speciaal voor het onderzoek heeft Natuurmonumenten, eigenaresse van het terrein, in 1990 een strook mais van enkele meters breed over de volle lengte van een akker laten staan. Om de doortrek van nachttrekkers te kunnen bepalen worden sinds 1990 in de mais en in een aangrenzende berkensingel met mistnetten vogels gevangen. Deze worden tegelijkertijd geringd.

Fenologie

Al in het eerste seizoen werd duidelijk dat er vrij regelmatig Waterpiepers over de telpost trokken of zich in de omgeving daarvan ophielden. Die indruk werd in de daarop volgende jaren bevestigd. De vroegste waarneming werd gedaan op 7 september 1988, toen een exemplaar overvloog. Meestal zette de trek pas in de eerste week van oktober in, waarna zij tot eind november werden waargenomen (Figuur 1). Of er daarna nog Waterpiepers doortrokken is onbe-

Figuur 1

kend, omdat de tellingen altijd eind november worden afgesloten. De septemberwaarneming is wel een hele vroege. Half oktober en bij uitzondering in het begin van deze maand wordt meestal als de periode vermeld waarin men de eerste trekkers mag verwachten (o.a. Nuytemans 1984, Wijker 1990). Engels (1988) stelde in Het Rijk van Nijmegen echter vast dat vroege trekkers al in september arriveerden. Bijlsma (1977) en Koning (1982) vermelden voor de grote rivieren en de Amsterdamse Waterleidingduinen bij Zandvoort respectievelijk de tweede decade van september en een gemiddelde eerste aankomstdatum van 22 september.

Aantallen

Per waarneming werd meestal één exemplaar gesignaleerd, soms waren het er twee en bij hoge uitzondering drie. Dit gegeven stemt overeen met Cramp (1988) die vermeldt dat de Waterpieper overwegend solitair en vrijwel nooit in groepjes van twee tot drie exemplaren trekt. Een topperiode was de laatste decade van november 1989 toen totaal veertien exemplaren doortrokken. Het hele trekseizoen gaf trouwens met een totaal van vijfentwintig exemplaren tot nu toe de toon aan, al mag het seizoen 1990 met zeventien exemplaren er ook zijn. De opmerkelijke najaarstrek van 1990 werd eveneens vastgesteld bij het ringstation Castricum in het Noordhollands Duinreservaat (Wijker 1990).

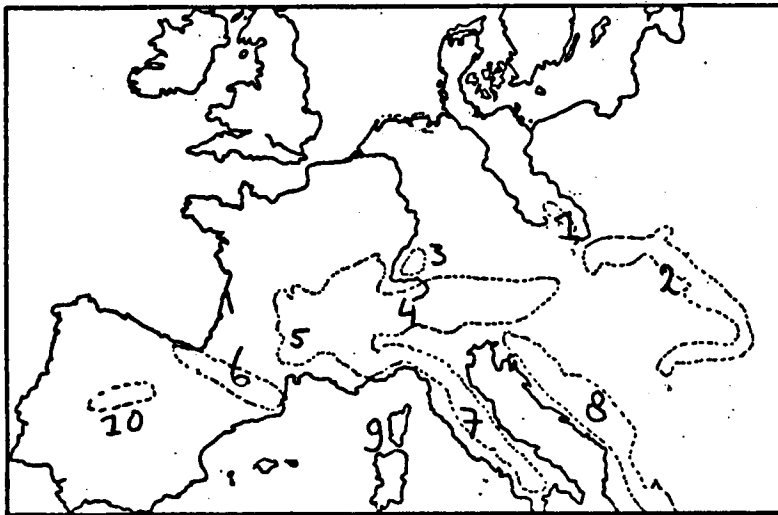
Slaapplaats of foerageergebied

Niet alle Waterpiepers werden overvliegend waargenomen. In een aantal gevallen waren zij op de akkers aanwezig, waarbij een keer werd opgemerkt dat zij in gezelschap van enkele Graspiepers verkeerden. Er werd nooit gezien dat zij daar invielen, mogelijk fungeerden de akkers of de onmiddellijke omgeving als overnachtingsplaats. Dit vermoeden wordt gevoed door de aanwezigheid in de strook mais die was blijven staan. Als slaapplaats wordt in de literatuur ruige vegetatie zoals riet, biezen en pijpestrootje genoemd (o.a. Geelhoed 1989, De Kroon 1976, Nuytemans 1984, Pätzold 1984). Voorzover dat uit de beschrijvingen valt op te maken, gaat het dan om overwinterende Waterpiepers en niet om exemplaren die op trek zijn. Het zou trouwens bijzonder interessant zijn om te weten of er verband is tussen de trek en de aankomst op de overwinteringsplaatsen. Daarvan waren er in de jaren tachtig bij de Stichtse Brug (Huizen), Breukeleveense Kooi bij Loosdrecht en bij Maarssen bekend (Van Dort 1985, Jonkers et al. 1987).

Trekrichting

Alle exemplaren die overtrokken of wegvlogen van de akkers hadden zuid-west als trekrichting. Uit waarnemingen van de Vogelwerkgroep Castricum blijkt dat vrijwel alle Waterpiepers tijdens de najaarstrek in zuidelijke richting vliegen (Wijker 1990). In De Fraine (1981) wordt melding gemaakt van ornithologen die een zuidwestelijke trek aangeven. Waterpiepers zijn echter broedvogels van gebergten in Zuid- en Centraal-Europa (zie figuur 2). De overwinteringsgebieden liggen daar en in het laagland. Pätzold (1984) noemt de lijn Szczecin-Bremen-Amsterdam als noordgrens van het overwinteringsgebied. Op grond van deze gegevens zou men eerder een noord-oostelijke dan een zuid tot zuid-westelijke trekrichting verwachten. Wijker (1990) uit de veronderstelling dat de zuidelijk trekkende vogels uit de broedgebieden in de Sudeten en de Karpaten via de Alpe en Oder trokken. Daarna zouden zij via de Oostzee, Denemarken en de Noordzee afbuigen. Hoewel Scandinavië het broedgebied van de Oeverpieper is, is er een melding van een broedgeval in Noorwegen (Wielewaal 39:331). In dit kader zou ook de waarneming passen van 7 exemplaren op 22 september 1990 op de golfbaan bij Falsterbo in Zweden (Jonkers 1990). Zou de Waterpieper inmiddels ook in de bergen van Scandinavië broeden of waren dit toevallige waarnemingen? Het patroon van zuidelijke trekkers zou hieruit verklaard kunnen worden.

Figuur 2. Broedgebieden van de Waterpieper in Europa (bewerkt naar Wijker 1990)

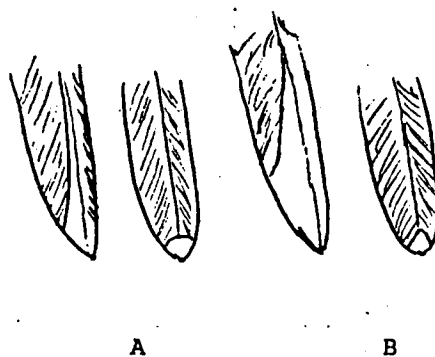

1. Sudeten
2. Karpaten
3. Beierse Alpen
4. Alpen
5. Centraal Plateau
6. Pyreneeën
7. Apenijnen
8. Dinarische Alpen
9. Corsica
10. Castilliaans scheidingsgebergte

Ringvangsten

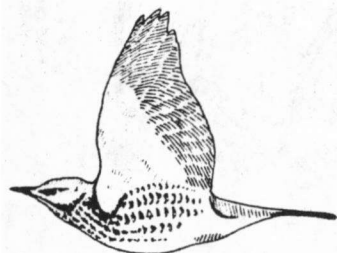
Tijdens de pogingen om doortrekkende vogels voor ringonderzoek te bemachtigen en inzicht te krijgen in doortrek van nachttrekkers werden twee Waterpiepers gevangen. Beide keren was dat in de strook mais die Natuurmonumenten speciaal voor dit doel had laten staan. De eerste vangst vond plaats op 7 november 1990, de tweede op 20 november 1990. Van beide vogels werden alle kenmerken genoteerd en maten opgenomen. In de hand vielen onmiddellijk de grootte, het lijsterachtige uiterlijk en de bruinzwart gekleurde poten op. Verder de grauw tot grijsbruine bovenzijde met witachtig geschulpte vleugeldekveren, de geelwitte borst die ook lijsterachtig leek door de bruine streepjes en de vuilwitte onderzijde. Deze veldkenmerken zijn ook bij op de grond zittende vogels goed waarneembaar. De buitenste staartpen van beide vogels had een witte buitenvlag; de op één na buitenste een wit puntje (Figuur 3). De vleugellengtes bedroegen respectievelijk 91 en 92 mm, wat er op zou duiden dat het beide mannetjes waren (Bub 1981). Omdat er slechts maten van twee vogels beschikbaar waren is het niet mogelijk de herkomst vast te stellen. Mogelijk zullen hopelijk toekomstige vangsten leren of dit oostelijke (Sudeten, Karpaten), Centraal Europese (Alpen) of nog zuidelijker Waterpiepers zijn.

Figuur 3. Buitenste staartpennen van twee gevangen Waterpiepers in het Corversbos (A ex. van 10-11, B ex. van 7-11)

Literatuur

- Bijlsma R 1977. Voorkomen en oecologie van *Anthus spinoletta spinoletta* en *A.s.littoralis* in de uiterwaarden van de Rijn bij Wageningen. *Limosa* 50 : 127-136.
- Bub H. 1981. Stelzen, Pieper und Würger. Ziemsen, Wittenberg Lutherstad.
- Cramp S. 1988. The birds of the Western Palearctic Vol.5. Tyrant Flycatchers and Thrushes. Oxford University Press, Oxford/New York.
- Dort J. van. 1985. De Waterpieper in de Bethunepolder in de winter van 1983/1984. *De Kruisbek* 28(1):1-4.
- Duin G. van & E.Wijmenga. 1985. Over het voorkomen van Waterpieper en Oeverpieper in Friesland. *Vanellus* 38(4):102-103.
- Engels L. 1988. De Waterpieper in het Rijk van Nijmegen e.o. *De Mourik* 14(1):1-47.
- Fraine R.de. 1981. Voorkomen en trekgedrag van de Waterpieper *Anthus spinoletta spinoletta* in West-Europa. *De Wielewaal* 47(6):242-245.
- Geelhoed S. 1989. Overnachtende Waterpiepers in oeverland De Liede, winter '88-'89. *De Fitis* 25(4):185-189.
- Glutz von Blotzheim U., K.M.Bauer & E.Bezzel 1985. Handbuch der Vögel Mitteleuropas Band 10. Akademische Verlagsgesellschaft Wiesbaden :677-719.
- Herroelen P. 1974. De kenmerken van de drie ondersoorten van de Oeverpieper (*Anthus spinoletta*). *De Wielewaal* 40:293-294.
- Jonkers D.A., R.Kole & J.Taapken. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. *VWG Het Gooi en Omstreken Hilversum* : 271-272.
- Klaveren A.J.van. 1988. Verslag van een proeftelling van vogeltrek over de telpost 'Corversbos' in de herfst van 1987. *VWG Het Gooi en Omstreken. Uitgave* 56:39.
- Klaveren A.J. van. 1989. Verslag van de tellingen van vogeltrek over de telpost 'Corversbos' in de herfst van 1988. *VWG Het Gooi en Omstreken. Uitgave* 65:58.
- Klaveren A.J.van. in voorbereiding. Verslag van de tellingen van vogeltrek over de telpost 'Corversbos' in de herfst van 1989.
- Klaveren A.J.van. in voorbereiding. Verslag van de tellingen van vogeltrek over de telpost 'Corversbos' in de herfst van 1990.
- Koning F.1982. Over fenologie en biometrie van Oever- en Waterpieper *Anthus spinoletta*. *Limosa* 55: 115-120.
- Kroon G.H.de. 1976. Over vangsten en Porseleinhoentjes, een Cetti's zanger en Waterpiepers. *De Levende Natuur* 79:140-142.
- Nuytemans H. 1984. Kennismaking met de Waterpieper *Anthus spinoletta spinoletta* in het overwinteringsgebied. *De Wielewaal* 50:388-396.
- Pätzold R.1984. Der Wasserpieper. Ziemsen Verlag. Wittenberg Lutherstadt.
- Sluiters J.E.1975. *Prisma Vogelboek*. Het Spectrum Utrecht/Antwerpen : 159.
- SOVON. 1987. *Atlas van de Nederlandse Vogels*. Arnhem.
- Voous K.H.1950. *Atlas van de Europese Vogels*. Elsevier Amsterdam/Brussel : 191, 207.
- Wijkér A. 1990. Opmerkelijke najaarstrek van de Waterpieper (*Anthus spinoletta spinoletta*) te Castricum. *De Graspieper* 10(1):8-12.

EXCURSIE ROND DE WALLEN VAN NAARDEN
op zaterdag 9 februari 1991

W.K.Kraak

Een wandeling van twee uren.

De sneeuwlaag van de vorige avond was nog weinig betreden buiten de paden: zo zag men opvallend veel verse konijnesporen en een lang recht spoor van een 'grondvogel'; het ritme van de voet-indrukken en de maat van de voeten met nog een vaag staartsleepspoor wezen op een merel.

De eerste vogelwaarneming betrof een Buizerd: de vogel zweefde over het oostelijk deel van de vesting richting Ronduit. Later zagen we een (wel de zelfde) Buizerd op zoekvlucht boven het open sneeuwlandschap tussen de Oostdijk, de autosnelweg A1 en Ronduit.

Met het blote oog waren de kleuren van vogels in dicht struweel moeilijk te onderscheiden, ook de witte uitstraling van het sneeuwdek belemmerde kleurwaarneming.

Evenwel de vogelgeluiden brachten steeds uitkomst om de vogels op te sporen en te herkennen. De aanwezige prismakijkers bewezen in deze omstandigheden extra hun nut: het oog was dan afgeschermd tegen de verstrooiing van licht door de sneeuw.

Een grote troep Puttertjes zat in de laagte naast ons in de elzen langs de waterkant en vloog telkens met ons mee: steeds weer een koor van heldere geluidjes; we hadden schitterend zicht op de kleurenrijkdom van de vliegende, hangende of zittende putters, die o.a. ijverig peuterden in de elzeproppen (de vrouwelijke vruchtkegeltjes).

Geluiden van vliegende ganzen kondigden aan dat we in de lucht moesten kijken. Twee maal kwam een grote V over ons heen met nog een schuine lijn van minder exemplaren. De soort kon gemakkelijk herkend worden aan het geluid: Grauwe Gans (de kenmerkende snavel en de grootte van de vogels bevestigden de determinatie).

Twee keer werd een Boomkruiper gehoord. De eerste waarneming kreeg genoeg aandacht; men nam de tijd om de vogel tijdens zijn beklimming van een hoge stam te ontdekken en te volgen. Het verdere gedrag van de vogel voldeed precies aan de verwachting: hij vloog in schuine lijn naar beneden om op een andere stam de beklimming te hervatten.

Koolmees en Pimpelmees waren overal aanwezig; ook de Matkop liet zich horen; en tegen het eind van de excursie troffen we Staartmezen op ooghoogte in de struiken en onderste boomtakken aan de Kapitein Meyerweg.

Een grap: ergens aan de Admiraal Helfrichweg (buitenkant vesting) zat een eenzame vogel in een verre boomtop - een vogel 'en face' gezien ter grootte van een houtduif: de vogel vloog op en bleek een Torenvalk te zijn. De valk was zo attent om aan de overkant van het water in een boomkruin te gaan zitten en zich 'en profil' te laten bewonderen: in niets gelijkend op een duif.

Andere waargenomen vogels: kleumend staande Blauwe Reiger, Roodborst, Vink, Heggemus, echte Houtduiven, Gaai, 2x een Ekster, 2 Stormmeeuwen, veel Meerkoeten in een wak, Spreeuwen, Mussen, Merels, Kauwtjes en Kokmeeuwen.

P.S.: ik had nog gehoopt op Sijsjes en Barmsijzen; die zijn deze week (dus in de week na de excursie, Red.) in mijn tuin, gelokt door een netje met pinda's.

EEN KORT VERSLAG VAN DE EXCURSIE ROND DE
AMSTERDAMSE WATERLEIDINGPLASSEN

door
Corrie v.d. Baan

WAT
te doen)
Als je geen
telelens
hebt en er staat
een ROERDOMP in
paalhouding
tussen't riet ?
In hurkhouding
sluip je zo dicht
mogelijk
op hoop
van zegen
CvdB

wat een geluk als je kunt tekenen!

NATUURGIDS HET NOORDHOLLANDS LANDSCHAP

door Jos Kluiters & Frits van Daalen 1991. Uitgegeven door Schuyt & Co., Haarlem.
ISBN 90 6097 2961 Prijs f 24,50.

De Stichting Het Noordhollands Landschap bestaat in 1991 55 jaar. Dit lustrum wordt luister bijgezet met de uitgave van een natuurgids, waarin ruim 300 natuurgebieden staan beschreven. Gooi en Vechtstreek zijn met 76 terreinen goed vertegenwoordigd. Van elk gebied wordt eerst de globale ligging aangeduid. Na een korte landschapsschets volgen gegevens over de flora en fauna en toegangsbepalingen. Sfeervolle gouaches van dieren in landschappen en schitterende kleurenfoto's verluchtigen de gids. Bijzonder handig is het terreinenregister met de daarbij behorende geplastificeerde topografische kaart. In een handomdraai kan men de ligging en zaken als aan- of afwezigheid van gemarkeerde routes, info- of bezoekerscentra en fiets-, voet- of ruiterpaden vinden.

Hoewel geiten als grazers in natuurterreinen worden genoemd, staan zij niet in de lijst vermeld. In of bij de groeve Oostermeent bij Blaricum zijn al jaren geleden geiten als grazers ingezet.

Dit boek zou in Noord-Holland in iedere boekenkast moeten staan.

Aanschaffen dus en dan gelijk maar lid worden van het Noordhollands Landschap (f 20,- per jaar, giro 299215, Castricum).

10 SOORTEN PROJEKT VAN DE S.V.N.

Willem-Jan Hoeffnagel

In de Graspieper, het blad van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen van Noord-Holland, wordt binnenkort gestart met een serie artikelen over de stand van zaken van een tiental soorten vogels. Over deze vogels is tussen 1 september 1989 en 1 juli 1990 informatie verzameld. Deze informatie zal in de artikelen worden besproken. Aan ons is gevraagd om waarnemingen uit deze periode op te sturen. Daarom aan iedereen het verzoek om eventuele, nog niet ingestuurde waarnemingen, op waarnemingskaarten te zetten en naar mij op te sturen. Het gaat om de volgende soorten:

- Roodkeelduiker (alleen pleisterend)
- Kuifduiker
- Slechtvalk
- Smelleken
- Morinelplevier
- Bonte Strandloper (alleen in het binnenland, inclusief de IJsselmeerkust)
- IJsvogel
- Draaihals
- Frater

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Leny Reddingius

ARGUS, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 15 no 4, december 1990:

Commentaar Natuurbeleidsplan - Goudvink legaal in de volière? - Het verdwijnen van de Hermelijn uit het duin - Het nut van herintroducties: Schipperen met de Schepping - Eenden dubbel gepakt: hutten, putten en loodvergiftiging - Meer ruimte voor ganzen, of voor jagers?.

DEBAKEL, NJN, district 6, extra nummer, niet gedateerd.

- DUTCH BIRDING, Dutch Birding Association, jrg 12 no 3, september 1990:
Speciale uitgave: Nearctische meeuwen in het Westpalearctische gebied.
- FITIS, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 27 no 1, 1991:
Opspuitterrein Ruigoord nader bekeken - Massale stranding van Zeekoeten in november 1990 - De Heksloot: inventarisatie en nestbescherming in 1990 - De Kerkuil terug in Zuid-Kennemerland - Zeetrekellingen in de eerste helft van 1990.
- DE GIERZWALUW, VWG Amsterdam, jrg 28 no 3, 1990:
De Ransuil, wel degelijk broedvogel in het Westelijk Havengebied - Slaapplaats Gele Kwikstaarten in de zuidelijke Oeverlanden van het Nieuwe Meer.
- DE GRUTTER, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 15 no 1, febr.1991.
- DE KLEINE RATELAAR, IVN Gooi e.o., jrg 13 no 1, februari 1991:
Jaarverslag 1990.
- KNIPSELKRANT, St.Kritisch Faunabeheer, jrg 15 no 6, januari 1991:
Faunabeheer wil af van recreatieve jacht - Kritisch Faunabeheer trekt zich terug uit werkgroep wildbeheer - Groei aantal Haviken kan zo niet doorgaan, etc. etc....
- DE KRUISBEK, Vogelwacht Utrecht, jrg 34 no 1, februari 1991:
Steenuilen in Zuidwest-Utrecht - Vogeltrek over Hoevelaken - Kwak bij Amersfoort.
- LIMOSA, Watervogels/NOU/SOVON, jrg 63 afl. 2, 1990:
Ongelijke verdeling van jonge Rotganzen over groepen in het zuidelijke Deltagebied - Hoe lang nog broedende Woudaapjes in Nederland? - Slaapplaatsen van Grutto's in Nederland in 1984-'85 - Watervogeltelling in januari 1988 - Ganzentellingen in Nederland en België in 1987/88.
- idem, jrg 63 afl. 4, 1990:
De Zwartkopmeeuw als broedvogel in Nederland en Europa - Roofvogels in Nederland in het midden van de 19e eeuw - Strenge winters zetten de toon in de eerste vijf jaren BMP (Broedvogel Monitoring Project, LR) - Hoe goed is de BMP-steekproef? - De stand van de Grote Karekiet in NW-Overijssel in 1989.
- MEERKOET, Natuur- en Milieufederatie Wierhaven, no 3, september 1990:
Zeearend in de Wieringermeer.
- MENS EN NATUUR, IVN, jrg 42 no 1, voorjaar 1991:
Het maken van een vlindertuin - Natuur- en milieueducatie in internationaal perspectief.
- MENS EN VOGEL, Kon.Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels, jrg 28 no 4, december 1990:
De Kruisbek: zwerfvogel van onze dennenbossen - Echte en vermeende Mezen - Aarlen: Hoofdstad van de anti-vogelvangsters - De Mezen in het verleden: dialect en bijgeloof.
- DE MOURIK, VWG Rijk-van-Nijmegen e.o., jrg 16 no 3, 1990:
Wintervogeltelling Land van Cuyk - Poelruiter in de Ooypolder - Fenologie 1990 - Aantalsontwikkeling van de Fuut als broedvogel in de Lindenholt.
- NATUURBEHOUD, Natuurmonumenten, jrg 22 no 1, februari 1991:
Natuurmonumenten krijgt 785 ha in Krammer-Volkerak - NM vraagt steun leden bij projecten - De strijd om oefenterreinen: de natuur in de herkansing - Tien maanden na de storm: jungle in het klein.
- NATUUR EN MILIEU, St.Natuur en Milieu, jrg 15 no 2, februari 1991:
Uitdagend landbouwmanifest - Meer natuur in de stad.

idem. jrg 15 no 3, maart 1991:

Zuinig zijn met water loont - Windenergie, het Deense succes - De achteruitgang van de Nederlandse natuur - De polderboezem in ere herstellen.

NATUUR NABIJ, IVN Eemland, jrg 19 no 1, februari 1991:

Jaarverslag 1990.

NIEUWSBRIEF, St.Vrijw.Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland,

no 14, oktober 1990:

Maatregelen voor de Schagerkogge - Soortbeschermingsplannen en de Rijksoverheid - Een gunstig beheer voor riet- en moerasvogels in N.H. - Maatregelen voor Kerkuilen in N.H.

idem. no 15, december 1990:

Landgoederen: natuurbeheer of cultuurbeheer? - Beheer van landgoederen - Landgoedbeheer in Zuid-Kennemerland: kiezen tussen toen en straks - Landgoedbeheer Land en Bosch - Wij hebben het landgoed voor ons plezier (een gesprek met de heer J.F.Dudok van Heel over het Landgoed Oud Naarden, LR) - Landgoederen en vleermuizen, in het bijzonder de relatie tussen ijskelders en vleermuizen.

NOORDHOLLANDSE MILIEUKRANT, Milieufed.N.H./Kons.Natuur- en Milieueducatie,

Overlegplatform voor Milieuvorlichting N.H., no 5 1990:

Themanummer Economie.

NOORDHOLLANDS LANDSCHAP, Stichting Het Noordhollands Landschap,

jrg 17 no 3, 1990:

Hazen en konijnen in Noord-Holland - De boezem van de Zijpe- De runderen in ons landschap - Tussen trekbank en roerlijn: geschiedenis van de vinkenbanen in de Duinstreek - Twaalf eeuwen strijd tegen het water.

idem, jrg 18 no 1, 1991:

Watersnip, Hemelgeit van vochtige weilanden - Dijken, meer dan waterkering alleen - Het Ilperveld - Oude luister en toekomstperspectief van Marquette - Naakte Mannetjes (Zomerklokjes, LR).

DE STEENLOPER, VWG Den Helder, jrg 9 no 48, 1991:

De Eidereend in het Waddengebied - Stookolieslachtoffertellingen winter 1989/1990 - Nestkastproject 1990 - Een invasie van Kruisbekken.

DE TRINGIAAN, VWG Schagen, jrg 14 no 1, februari 1991:

Jaarverslag 1990 - De terugkeer van de zomergasten in 1990.

Idem, jrg 14 no 2, maart 1991:

Verloop van het aantal Lepelaars in het Zwanenwater in 1990 - Inventarisatie van amfibieën in en rond Schagen.

VANELLUS, jrg 42 no 4, juli/augustus 1990:

Sparen van weidevogellegfels bij het maaien: Hoe zinvol? - Kieviten uit de broedmachine - Verloop van de trek van grote aantallen Goudhaantjes op Terschelling en andere plaatsen.

idem. jrg 43 no 1, januari/februari 1991:

Nazorg 1990 (2) - De Huiszwaluw in Noordwest-Friesland - Index jaargang 1990 - Over Houtsnippen.

TUSSEN VECHT EN EEM, Ver.Vrienden van het Gooi/St.Tussen Vecht en Eem,

jrg 9 no 1, februari 1991:

Landbouw en veeteelt in Het Gooi rond 1840 - Vogels in Het Gooi e.o. rond 1840 - Klederdrachten tussen Vecht en Eem rond 1840.

HET VOGELJAAR, St.Het Vogeljaar, jrg 38 no 4, augustus 1990:

De natuurbeschermingsbeweging als mozaïek - Vogels zijn ook dieren - Inventarisatie van de Oeverzwaluw in 1989 in Nederland - Het broedseizoen 1989 van de Purperreiger in Nederland - De Wespandief broedvogel in moerasbos - In 1989 meer overzomerende Roodhalsfuten op de Grevelingen - De vogeltrek over en door de Straat van Gibraltar.

idem, jrg 39 no 1, februari 1991:

Een nieuw argument voor het rapen van kievitseieren - Nestkastenbeleid (van Natuurmonumenten, LR) - Bossen en vogels - Nieuwe foerageermethode van Kokmeeuwen - Stichting Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer N.H. maakt observatiehutten.

VOGELNIEUWS, Vogelbescherming/SOVON, jrg 3 no 4, december 1990:

Samenwerkingsverband Vogelbescherming en Rijkswaterstaat - Nieuwe koers Nationaal Comité Wintervoeding van Vogels.

idem, nrg 4 no 1, maart 1991:

Het gehele nummer is gewijd aan de bescherming van Huiszwaluwen.

VOGELS, Vogelbescherming, jrg 11 no 62, maart/april 1991:

Handen af van de Goudvink - Jaarverslag 1990 - De Bruine Kiekendief, weer een vertrouwd beeld boven onze rietmoerassen - Help de Huiszwaluw - Vogeljacht in Thailand - De Rietgors - Gevaar in de wei: wie bedreigen onze vogels?

ONZE WAARD, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard, jrg 22 no 1, februari 1991: Koereigers in de Alblasserwaard.

DE WIJDE BLIK, jrg 7 no 3, december 1990:

De Gooikust en het Staatsbosbeheer - De Akkerdistel - Overdracht Spanderswoud - Vrije Vogelreservaten - De Lepelaar (niet de vogel, doch de oude stort- en bezinkplaats, eertijds in gebruik bij de Chemische Fabriek Naarden, LR).

ZICHT OP STICHT, Stichtse Milieufederatie en Kons. Natuur- en Milieueducatie, jrg 7 no 4, 1990.

idem, jrg 8 no 1, 1991.

VELDWAARNEMINGEN

NAAM_NL	AANTAL	DATUM	GEBIED	WAARNEMER
Dodaars	3	1991-01-23	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	J.W.van Galen-Last
Dodaars	1	1991-02-02	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	J.de Wilde-Van Meurs
Dodaars	6	1991-02-05	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Dodaars	1	1991-02-10	Gooyersgracht bij A27, Blaricum	D.A.Jonkers e.a.
Roodhalsfuut	1	1991-01-28	Spiegelplas bij Schutsluis Hinderham	W.Weitjens
Kuifduiker	1	1991-01-22	Spiegelplas	M.Weitjens e.a.
Kuifduiker	1	1991-01-27	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog e.a.
Kuifduiker	1	1991-02-05	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Geoorde Fuut	1	1991-03-20	Klein Wasmeer, Hilversum	Joh.J.Frieswijk
Roerdomp	1	1991-02-05	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Roerdomp	1	1991-02-19	Naardermeer	W.Weitjens
Roerdomp	1	1991-02-24	Loerneveense Plas, Loenen	A.Vermeule e.a.
Zwarte Ibis	1	1990-10-25	Eemmeer, Stichtse Brug, Blaricum	N.Slotboom (VJ:CLXV)
Kleine Zwaan	172	1991-01-30	Aetsveldsepolde, Weesp	J.W.van Galen Last
Kolgans	1500	1991-02-19	Naardermeer (bij Hilversumse Meent)	W.Weitjens
Kolgans	42	1991-02-24	Golfbanen, Hilversum	P.van der Poel
Brandgans	28	1991-02-24	Golfbanen, Hilversum	P.van der Poel
Nijlgans	3	1991-02-27	Egelshoek, Hilversum	A.Vermeule e.a.
Bergeend	34	1991-03-17	Zanddijk, Naarden	A.Vermeule e.a.
Smient	6	1991-02-27	Egelshoek, Hilversum	A.Vermeule e.a.
Wintertaling	8	1991-02-10	Rioolzuivering, Blaricum	D.A.Jonkers e.a.
Pijlstaart	1	1991-01-12	Weespertrekvaart, Driemond	L.Hartog
Pijlstaart	11	1991-01-13	Flevo-oord, Huizen	C.Rosier

Brilduiker	47	1991-01-23	Spiegelplas, Nederhost den Berg	J.W.van Galen-Last
Brilduiker	8	1991-02-02	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	J.de Wilde-Van Meurs
Nonnetje	2	1991-02-22	Lorentzvijffer, Hilversum	L.van der Poel
Grote Zaagbek	12	1991-01-31	IJmeer, Muiden	J.W.van Galen-Last
Wespendief	1	1991-03-12	Muiden	W.v.d.Brink e.a.
Blauwe Kiekendief	1	1991-02-16	Eempolders-Noord, Eemnes	D.A.Jonkers
Blauwe Kiekendief	1	1991-02-17	Polder Achteraf, Loosdrecht	J.Terlouw
Grauwe Kiekendief	1	1990-03-05	Kortenhoeft	Graspieper 10:115
Havik	1	1991-01-26	Zanddijk, Naarden	D.A.Jonkers
Havik	1	1991-02-06	Oude Huizerweg, Huizen	R.Th.Huizenga
Havik	1	1991-02-12	Zuiden Eukeberg, Huizen/Naarden	R.Th.Huizenga
Havik	1	1991-02-24	Rand Zuiderheide, Laren	P.van der Poel
Havik	2	1991-02-24	Smithuyserbos (bij Hilversums Wasmeer)	P.van der Poel
Havik	1	1991-03-03	Westhove, Huizen	D.A.Jonkers
Havik	1	1991-03-17	Zanddijk, Naarden	F.H.v.d. Weijer e.a.
Visarend	1	1990-11-07	Eempolders, Eemnes	C.Post (VJ CLXV)
Roodpootvalk	1	1991-02-11	Naarden Vesting (kant snelweg)	Van Heck
Patrijs	2	1991-02-20	Zuiderheide, Hilversum	A.Vermeule
Waterral	2	1991-01-26	Camping NTKC, Gooimeer, Naarden	D.A.Jonkers
Waterral	1	1991-01-26	Magdalenabos, Gooimeer, Naarden	D.A.Jonkers
Goudplevier	180	1991-01-16	Aetsveldseppolder, Weeso	J.W.van Galen Last
Goudplevier	6	1991-02-27	Egelshoek, Hilversum	A.Vermeule
Kemphaan	3	1991-03-04	Eempolders-Noord, Eemnes	D.A.Jonkers e.a.
Watersnip	3	1991-02-03	Stichtse Kade, Ankeveen	L.Hartog
Houtsnip	1	1991-02-08	Joh.Geracotsweg, Hilversum	F.H.van de Weijer
Houtsnip	1	1991-03-03	De Stuip (achter Paleis Soestdijk)	J.van Velsen e.a.
Witgatje	1	1991-02-08	Achter vliegveld Hilversum	J.E.Brink
Kerkuil	1	1991-03-09	Muiderberg	W.v.d.Brink e.a.
Bosuil	1	1991-01-03	Cruysbergen, Bussum	W.v.d.Brink
Bosuil	1	1991-02-05	Dassenbos-Zuid, Hollandse Rading	J.Terlouw
Bosuil	1	1991-03-19	Uitspanning, Oud Naarden	A.Vermeule
Bosuil	1	1991-03-19	Roelofslaantje, Oud Naarden	A.Vermeule
Ransuil	40	1991-02-19	Industrieterrein "De Vaart", Flevopolder	L.Hartog e.a.
Ransuil	1	1991-03-10	Groeve Oostermeent, Blaricum	D.A.Jonkers
IJsvogel	1	1990-12-24	Laarder Wasmeer	P.v.d.Poel
IJsvogel	1	1991-01-30	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Groene Specht	3	1991-01-05	Hoorneboegse Heide, Hilversum	J.C.Brink
Groene Specht	1	1991-01-26	Wolfskamer, Huizen	D.A.Jonkers
Kleine Bonte Specht	1	1991-01-30	Achteringang Boekesteijn, 's-Graveland	L.Hartog
Kleine Bonte Specht	2	1991-01-31	Naarderbos, Naarden	J.W.van Galen Last
Kleine Bonte Specht	1	1991-02-24	Cronebos	P.v.d.Poel
Kleine Bonte Specht	2	1991-03-15	Potgieterlaan, Hilversum	Postma-Onverdagt
Kleine Bonte Specht	1	1991-03-17	Landgoed Spanderswoud, 's-Graveland	F.H.v.d.Weijer e.a.
Boomleeuwerik	2	1991-02-24	Zuiderheide, Hilversum	P.v.d.Poel
Boomleeuwerik	1	1991-03-15	Laarder Wasmeer bij Zuiderheide, H'sum	A.Vermeule
Strandleeuwerik	4	1991-03-11	Volkstuinen bij Kruitfabriek	W.v.d.Brink
Boerenwaluw	2	1991-03-06	Boerderij Aetsveldse Polder	W.v.d.Brink
Boerenwaluw	2	1991-03-09	Hakkelaarsbrug, Muiderberg	W.v.d.Brink
Waterpieper	5	1991-01-26	Wolfskamer, Huizen	D.A.Jonkers
Witte Kwikstaart	2	1991-03-04	Stichtse Brug	M.Weitjens e.a.
Tapuit	2	1991-02-21	Potgieterlaan, Hilversum	J.Postma
Vuurgoudhaantje	1	1991-02-17	De Genestetlaan/Ten Katelaan, Hilversum	P.v.d.Poel
Kleine Vliegenvanger	1	1990-05-16	St.Janstraat, Laren	J.Taapken (VJ CLXV)
Baardmannetje	5	1991-01-26	Zanddijk, Naarden	D.A.Jonkers
Kuifmees	1	1991-02-03	Hilverbeek	F.A.v.Klaveren e.a.
Klapekster	1	1990-11-19	De Stulp, Lage Vuursche	I.Soeteman (VJ CLXV)
Klapekster	1	1991-03-03	De Stulp (Achter Paleis Soestdijk)	J.van Velzen e.a.
Roek	25	1991-03-08	Benzinestation, Muiderberg	W.v.d.Brink
Bonte Kraai	1	1991-02-12	Eukeberg, Huizen/Naarden	R.Th.Huizenga
Bonte Kraai	1	1991-02-17	Egelshoek, Hilversum	J.Terlouw
Sijs	6	1991-01-15	Eigen tuin, Baarn	J.van Velzen e.a.
Sijs	2	1991-02-09	Van Almondelaan, Hilversum	A.de Vries

Sijs	1 1991-03-03 Jac.v.Heenskerkstraat, Huizen	R.Th.Huizenga
Barmsijs	4 1991-02-24 Siriusstraat	P.v.d.Poel
Barmsijs	1 1991-03-06 Juliana-Oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Witbandkruisbek	2 1990-11-10 Zwarte Weg, Lage Vuursche	J.Taapken (VJ CLXV)
Grote Kruisbek	5 1990-12-01 Lage Vuursche	J.Taapken (VJ CLXV)
Grote Kruisbek	3 1991-01-26 Pluismeer, Lage Vuursche	J.Terlouw
Grote Kruisbek	3 1991-02-10 ??	D.A.Jonkers e.a.
Grote Kruisbek	1 1991-02-25 Smithuyserbos	P.v.d.Poel
Goudvink	2 1991-01-24 Eigen tuin	T.Tronpetter
Goudvink	1 1991-02-03 Hilverbeek	A.v.Klaveren-V.Oord
Appelvink	4 1991-03-18 Juliana-Oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Appelvink	2 1991-03-18 Juliana-Oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Appelvink	1 1991-03-18 Juliana-Oord, Laren	F.H.v.d.Weijer

OVERZICHT 1990 VAN DE WAARNEMINGSKAARTEN

Euring	Nederlandse Soortnaam	Aantal Kaartjes	Aantal Vogels
00070	Dodaars	4	6
00090	Fuut	1	3
00120	Geoorde Fuut	3	8
00720	Aalscholver	1	15
00980	Woudaapje	1	1
01040	Kwak	1	1
01080	Ralreiger	1	1
01210	Grote Zilverreiger	1	1
01240	Purperreiger	8	10
01340	Ooievaar	5	6
01440	Lepelaar	3	12
01530	Kleine Zwaan	3	270
01540	Wilde Zwaan	1	13
01590	Kolgans	2	102
01610	Grauwe Gans	1	2
01670	Brandgans	1	1
01700	Nijlgans	5	18
01710	Casarca	1	3
01730	Bergeend	12	74
01790	Smient	1	6
01820	Krakeend	4	15
01910	Zomertaling	3	6
02030	Kuifeend	1	2
02040	Toppereend	1	1
02060	Eidereend	1	1
02180	Brilduiker	5	15
02230	Grote Zaagbek	1	32
02310	Wespendief	8	8
02390	Rode Wouw	1	1
02600	Bruine Kiekendief	6	9
02610	Blauwe Kiekendief	2	19
02630	Grauwe Kiekendief	1	1
02670	Havik	3	8
02690	Sperwer	8	8
02870	Buizerd	23	32
02900	Ruigpootbuizerd	1	1
03010	Visarend	2	2
03100	Boomvalk	15	18
03200	Slechtvalk	3	5
03700	Kwartel	1	1
04070	Waterral	1	1
04240	Waterhoen	2	32

04330	Kraanvogel	3	44
04500	Scholekster	3	9
04690	Kleine Plevier	2	2
04850	Goudplevier	1	600
04930	Kievit	1	3
05010	Kleine Strandloper	1	1
05170	Kemphaan	6	203
05180	Bokje	1	1
05190	Watersnip	5	76
05290	Houtsnip	2	3
05320	Grutto	2	4
05380	Regenwulp	9	216
05450	Zwarte Ruiter	1	1
05470	Poelruiter	2	2
05480	Groenpootruiter	2	2
05530	Witgatje	3	3
05540	Bosruiter	2	20
05560	Deverloper	5	14
05610	Steenloper	1	1
05780	Dwergmeeuw	4	304
06060	Reuzenster	1	3
06110	Grote Stern	1	1
06150	Visdief	5	48
06270	Zwarte Stern	3	79
06680	Holenduif	1	14
06870	Tortelduif	2	3
07240	Koekoek	4	4
07610	Bosuif	4	15
07670	Ransuif	4	13
07680	Velduif	2	8
07950	Gierzwaluw	7	333
08310	IJsvogel	13	13
08460	Hop	1	1
08480	Draaihals	3	3
08560	Groene Specht	13	14
08630	Zwarte Specht	8	10
08760	Grote Bonte Specht	1	1
08870	Kleine Bonte Specht	2	2
09740	Boomleeuwerik	1	3
09780	Strandleeuwerik	1	3
09920	Boerenzwaluw	2	3
10010	Huiszwaluw	3	82
10020	Grote Pieper	1	1
10090	Boompieper	2	3
10141	Waterpieper	6	37
10143	Deverpieper	2	2
10171	Gele kwikstaart	1	2
10173	Noordse Gele Kwikstaart	1	100
10190	Grote Gele Kwikstaart	5	6
10480	Pestvogel	2	4
11040	Nachtegaal	1	1
11210	Zwarte Roodstaart	2	6
11220	Gekraagde Roodstaart	1	2
11370	Paapje	3	23
11390	Roodborsttapuit	7	13
11461	Tapuit	5	49
11860	Beflijster	2	8
11980	Kramsvogel	1	30
12010	Koperwiek	1	1
12020	Grote Lijster	3	3
12360	Sprinkhaanzanger	2	2
12380	Snor	1	1

12430	Rietzanger	1	2
12500	Bosrietzanger	1	1
12510	Kleine Karekiet	1	1
12530	Grote Karekiet	5	9
12590	Spotvogel	4	4
12740	Braamsluiper	4	4
12750	Grasmus	1	4
12770	Zwartkop	1	1
13080	Fluiter	4	5
13110	Tjiftjaf	3	4
13140	Goudhaantje	1	15
13150	Vuurgoudhaantje	1	1
13350	Grauwe Vliegenvanger	2	4
13490	Bonte Vliegenvanger	3	5
14540	Kuifmees	1	6
14900	Buidelmees	1	1
15200	Klapekster	1	2
15630	Roek	1	1
16400	Europese Kanarie	1	1
16530	Putter	4	9
16540	Sijs	2	84
16620	Frater	1	63
16630	Barmsijs	5	38
16650	Witbandkruisbek	3	3
16660	Kruisbek	22	429
16680	Grote Kruisbek	1	9
17100	Goudvink	8	14
17170	Appelvink	3	3
18470	IJsgors	1	0
18570	Geelgors	1	1
18660	Ortolaan	2	7
Totaal aantal waargenomen soorten		:	135
Totaal aantal waargenomen vogels		:	3961
Totaal aantal ontvangen waarnemingskaarten:			426

„Zie je ze vliegen?“

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres VWG : VWG Het Gooi, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel.03499-82303
Sekretaris : W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum, tel.02159-19356
Penningmeester: L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp " 02940-11683

Kontaktpersonen-coördinatoren subgroepen

Avifauna : W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum, 02159-19356
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten " 03499-82303
Nestkasten : D.A.Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum 03434-51109
Propaganda : R.v.d.Akker, Gooiersgracht 15, 1251 VA Laren 02153-83071
Vogelcursus : A.v.Klaveren-v.Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef, 035-61426
Excursies : J.J.M.van Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn 02154-18804
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum 035-217222
Contr.Vogelwet
(A.I.D.): R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen 035-62641
Vogelasiel :
Consulent Vogelbescherming en vrije
Vogelreservaten: R.Hofmeester, De Lange Gangh 81, 1398 CW Muiden 02942-3203
Natuurbeschermings-
consulenten : S.N.Dwarshuis, Willibrorduslaan 88, 1216 PC H'sum 035-216846
R.Hofmeester, De Lange Gangh 81, 1398 CW Muiden 02942-3203
R.Kloosterman, Beeldhouwerpad 84, 1315 KD Almere-Stad 03240-43418

Inzenden waarnemingskaartjes

W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen 035-62641
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.den Oudelaan 22, 1412 AV Naarden 02159-42508
Hilversum : W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum 02159-19356
P.v.d.Poel, Siriusstraat 25, 1223 AL Hilversum, 035-831592
Baarn : J.J.M.v.Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, 02154-18804

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte onkosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

Contributie: Voor leden f 20,--, huisgenoot-leden f 7,50 per jaar, bij voorkeur te betalen met de van ons ontvangen accept-girokaart met lidnummer, aan het begin van het kalenderjaar.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH 3016104 G
LECLERCQ J W

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM